

Poznań, 26 października 2023

“Webinar”

Zaangażowanie rodziców i opiekunów w życie szkoły

Prowadzenie: Kacper Nowicki

Scenariusz spotkania:

1. Przywitanie, poznanie wirtualnej sali, przedstawienie planu webinaru
2. Jakie prawo za nami stoi? Podstawa prawna i ramy funkcjonowania szkoły, w tym Rady Rodziców
3. Rada Szkoły i Stowarzyszenie przyjaciół szkoły - alternatywne formy instytucjonalne
4. Dostęp do informacji publicznej - Między dialogiem, a procedurami
5. Czy ja coś muszę? Obowiązki rodziców i opiekunów
6. Konstytucyjna bezpłatność edukacji, a szafki, mundurki i obowiązkowe wyjścia
7. Pytania i odpowiedzi
8. Zakończenie i przekazanie materiałów

1. Jakie prawo za nami stoi? Podstawa prawna i ramy funkcjonowania szkoły, w tym Rady Rodziców

Sposób myślenia: *Szkoła to usługa i dobro wspólne, a dyrektor_ka szkoły kieruje wykonaniem usługi. Rodzice/opiekunowie to obywatele i obywatelki, to odbiorcy usługi i współwłaściciele szkoły.*

Zasadnicze regulacje prawne dotyczące reprezentacji rodziców i ich statusu w szkole zawarte są w rozdziale 4 „Społeczne organy w systemie oświaty”, w art. 83 i 84 ustawy Prawo oświatowe.

Rady rodziców reprezentują rodziców **wszystkich** osób uczących się w szkole. Wybory do rad muszą się zatem odbywać **corocznie**. Prawo oświatowe określa główne zasady takiego procesu wyborczego:

1. Jedną osobę uczącą się reprezentuje jeden rodzic,
2. Wybory przeprowadza się na pierwszym zebraniu rodziców w każdym roku szkolnym.
3. W skład rad rodziców wchodzi:

- W szkołach – po jednym przedstawicielu_lce rad oddziałowych (tzw. trójki klasowej), wybranych w **tajnych** wyborach przez zebranie rodziców uczniów danego oddziału (klasy);
- W placówkach – co najmniej 7 przedstawicieli_lek, wybranych w **tajnych** wyborach przez zebranie rodziców wychowanków danej placówki;
- W szkołach artystycznych – przedstawiciele_lki w liczbie określonej w statucie szkoły, wybrani w **tajnych** wyborach przez zebranie rodziców uczniów danej szkoły.

Szczegółowy tryb przeprowadzania wyborów do rad oraz przedstawicieli rad oddziałowych do rady rodziców odpowiednio szkoły lub placówki – określa sama rada rodziców - **w regulaminie działalności, który zawiera:**

- wewnętrzną strukturę i tryb pracy rady,
- tryb przeprowadzania wyborów, o których było powyżej,
- zasady wydatkowania funduszy rady rodziców.

Kompetencje Rady Rodziców:

1) formułowanie wniosków i opiniowanie - niewiążące

Ustawa nadaje radom rodziców prawo występowania do **wszystkich kluczowych podmiotów** działających **w szkole** (do dyrektora, rady pedagogicznej, samorządu uczniowskiego) i **wokół szkoły** (do organu prowadzącego szkołę, organu sprawującego nadzór pedagogiczny) - we wszystkich sprawach szkoły lub placówki. Przykłady wniosków:

- a) o ocenę pracy nauczyciela oraz zaopiniowanie oceny (art. 6a ustawy Karta Nauczyciela), - prawo do formułowania opinii w sprawie oceny dorobku zawodowego za okres stażu (art. 9c ust 6 i ust. 7 ustawy Karta Nauczyciela).
- b) o jednolity strój i prawo do uzgodnienia jego kroju (art.100 ustawy Prawo oświatowe),

Rada Rodziców może i powinna opiniować np.

- a) program i harmonogram poprawy efektywności kształcenia lub wychowania szkoły lub placówki
- b) projekt planu finansowego składanego przez dyrektora szkoły.
- c) w sprawie prowadzenia eksperymentu szkolnego (art. 45 ust. 9 ustawy Prawo oświatowe);

2) uprawnienia stanowiące - wiążące połowicznie

Niezależnie od prawa do formułowania wszelkich opinii i wniosków dotyczących szkoły ustawa przewiduje szczególne uprawnienia dla rady. Do takich należy zaliczyć:

- uchwalanie w porozumieniu z radą pedagogiczną **programu wychowawczo-profilaktycznego szkoły** lub placówki

Przez działanie „w porozumieniu” (uzgodnieniu) należy tu rozumieć przyjęcie rozstrzygnięcia w pełnej zgodności przez oba podmioty (łącznie radę rodziców i radę pedagogiczną). Oznacza to, iż nie jest możliwe, aby program profilaktyki został przyjęty przy sprzeciwie którejś z tych stron. **Rada pedagogiczna i rada rodziców mają 30 dni na wypracowanie porozumienia.** Jeśli tak się nie stanie program ustala samodzielnie dyrektor szkoły w uzgodnieniu z organem sprawującym nadzór pedagogiczny. Program ustalony przez dyrektora szkoły obowiązuje do czasu uchwalenia programu przez radę rodziców w porozumieniu z radą pedagogiczną – a zatem do ostatecznego porozumienia się w sprawie treści programów upoważnionych, właściwych podmiotów.

3) Inne kluczowe kompetencje Rady Rodziców

a) prawo do wskazania własnego przedstawiciela (rady rodziców) do komisji konkursowej na stanowisko dyrektora szkoły (art. 63 ust. 14 pkt 2 lit b ustawy Prawo oświatowe)

3) Na co można przeznaczyć zgromadzone środki finansowe

Jedynym celem, na jaki można wydatkować zebrane środki finansowe jest - „wspieranie działalności statutowej”, czyli **wspieranie celów i zadań szkoły** - jako instytucji oświatowo-wychowawczej, zajmującej się kształceniem i wychowaniem.

Nie może być tu mowy o wydatkach zapewniających bieżącą organizację pracy szkoły. Ustawodawca bowiem precyzyjnie rozstrzyga o podmiotach wykonujących to odrębne zadanie. Zgodnie z art. 10 ustawy Prawo oświatowe za bieżącą działalność szkoły odpowiada - organ prowadzący szkołę. Do zadań organu prowadzącego należy w szczególności:

Nie jest zatem dopuszczalna prawem sytuacja, w której środki rady rodziców są przeznaczane na elementarne potrzeby uczniów - ławki, szafki, czy papier toaletowy.

Rada rodziców może gromadzić środki finansowe. Rada nie ma osobowości i zdolności prawnej. Nie może zatem zatrudniać osób, zawierać umów itp.

Środki mogą być gromadzone przez radę rodziców w oparciu o:

a) dobrowolne składki.

Rada nie może ustalać jakichkolwiek obowiązkowych opłat, ani dla rodziców, ani innych osób. Może natomiast podejmować wszelkie działania zachęcające do wpłat.

b) inne źródła.

Ustawa nie definiuje bliżej tego zapisu. Przyjmuje się, że mogą to być wszelkie inicjatywy podejmowane przez rodziców wokół szkoły jak np. kiermasze, aukcje, sprzedaż wytworzonych produktów przez rodziców, darowizny dla szkoły z przeznaczeniem na fundusz rady rodziców itp.

2) Przechowywanie i wydatkowanie środków zgromadzonych w ramach działalności rad rodziców

Zgodnie z dyspozycją zawartą w ustawie rada rodziców ustala w regulaminie - zasady wydatkowania środków finansowych (a tym samym nie wykonuje określonych czynności nabywczych).

W praktyce oznacza to, że konkretne zakupy dokonują służby szkolne - na zasadach wskazanych przez - radę rodziców. Ustawodawca dopuszcza dwie formy gromadzenia przez radę środków finansowych:

- subkonto ma koncie szkoły,
- odrębne konto rady rodziców.

2. Rada Szkoły i Stowarzyszenie przyjaciół szkoły - alternatywne formy instytucjonalne

Powstanie **rady szkoły** lub placówki organizuje **dyrektor szkoły** lub placówki z własnej inicjatywy albo na wniosek rady rodziców, a w przypadku szkół ponadpodstawowych także na wniosek samorządu uczniowskiego.

Rada szkoły może być powołana z inicjatywy dwóch ciał spośród:

- Rady pedagogicznej szkoły,
- Rady rodziców, która może przybrać nazwę - komitetu rodzicielskiego, oraz samorządu uczniowskiego.
- W skład rady wchodzi co najmniej 6 osób, wybranych w równej liczbie spośród: grona nauczycielskiego, ogółu rodziców uczniów i ogółu uczniów.

Rada szkoły uchwała:

- statut szkoły na podstawie projektu przygotowanego przez radę pedagogiczną;
- wnioski dotyczące rocznego planu finansowego;
- opiniuje plan pracy szkoły, projekty innowacji i eksperymentów pedagogicznych.

Rada szkoły może z własnej inicjatywy dokonywać oceny sytuacji w szkole, a odpowiednie wnioski przekazywać kierownictwu szkoły; **wiążący charakter** mają jej wystąpienia do organu sprawującego nadzór pedagogiczny o badanie i dokonanie oceny działalności szkoły, jej dyrektora lub innego nauczyciela.

Rada szkoły może gromadzić fundusze z dobrowolnych składek lub innych źródeł w celu wspierania nimi statutowej działalności szkoły.

tzw. Stowarzyszenie Przyjaciół Szkoły - najlepszą formułą jest Stowarzyszenie Rejestrowane w KRS

Może prowadzić działalność statutową (czyli działalność społeczną sformułowaną w statucie jako cel działania organizacji), która może być prowadzona w formie nieodpłatnej i odpłatnej działalności pożytku publicznego. Dodatkowo może uruchomić działalność gospodarczą, która służy pozyskiwaniu funduszy na cele statutowe. Może ono przyjmować darowizny, ubiegać się o dotacje od administracji publicznej, organizować zbiórki publiczne, przyjmować spadki czy 1%.

NIE JEST WYMAGANA zgoda organów szkoły na powołanie stowarzyszenia przyjaciół szkoły.

[Więcej o formach i działaniu stowarzyszeń](#)

3. Dostęp do informacji publicznej - Między dialogiem, a procedurami

Każdy rodzic i opiekun prawny jest obywatelem_lką, lub osobą uprawnioną do dostępu do informacji publicznej dot. działalności szkół. Co istotne, takie prawo posiadają także osoby niebędące obywatel_k_ami Polski np. rodzice mający inne obywatelstwo.

Dyrektor_ka szkoły, a także nauczyciele i nauczycielki są funkcjonariuszami publicznymi, a szkoła samorządową jednostką organizacyjną, podmiotem prawa publicznego. Szkoła ma zatem obowiązek działać **na podstawie i w granicach prawa**.

Wydatkowane przez szkołę środki publiczne muszą być jawne, a podejmowane przez nią decyzje opierać się o konkretne zapisy prawa. Szkoła nie może podejmować decyzji i działań niewynikających z jej zadań określonych prawem.

Możemy zatem wnioskować do szkoły o udostępnienie informacji związanych z jej działalnością. Prawo to gwarantuje nam przede wszystkim art. 61 Konstytucji RP:

“Obywatel ma prawo do uzyskiwania informacji o działalności organów władzy publicznej oraz osób pełniących funkcje publiczne.”

Szczegółowo dostęp do informacji reguluje ustawa o dostępie do informacji publicznej, która określa m.in, że:

- Szkoła ma 14 dni na udostępnienie informacji o którą wnioskujemy. W uzasadnionych przypadkach może ona ten termin wydłużyć
- Udostępnienie informacji publicznej jest darmowe

Przykłady informacji publicznej o którą możemy wnioskować:

- Rejestr wypadków w szkole
- Wynagrodzenia nauczycieli_lek i osób zatrudnionych w szkole w danym okresie
- Protokoły z posiedzeń Rady Pedagogicznej
- Rejestr nagan udzielonych osobom uczącym się
- Wykaz zarządzeń Dyrektora_rki
- Przedmiotowe Systemy Oceniania
- Podstawy prawne podejmowanych decyzji
- Liczba osób uczęszczających na religię
- Lista firm działających na terenie szkoły
- Dokumenty regulujące pracę szkoły

Możliwe formy złożenia wniosku o dostęp do informacji publicznej

- Pisemnie
- Ustnie
- elektronicznie (mailowo lub poprzez EPUAP)

[Przykładowy wniosek o dostęp do informacji publicznej](#)

4. Czy ja coś muszę? Obowiązki rodziców i opiekunów

W skrócie: Jedynym obowiązkiem, jakie prawo nakłada na rodziców i opiekunów prawnych w kontekście edukacji ich dzieci w szkole, jest zapisanie dziecka do szkoły, zapewnienie uczęszczania przez nie do niej i zapewnienie mu warunków do przygotowania się do zajęć. Poniżej wybrane podstawy prawne mówiące o prawach i obowiązkach rodziców i opiekunów prawnych

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 48

Rodzice mają prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniem. Wychowanie to powinno uwzględniać stopień dojrzałości dziecka, a także wolność jego sumienia i wyznania oraz jego przekonania.

Art. 53

Rodzice mają prawo do zapewnienia dzieciom wychowania i nauczania moralnego i religijnego zgodnie ze swoimi przekonaniami. Przepis art. 48 ust. 1 stosuje się odpowiednio.

Art. 70

Rodzice mają wolność wyboru dla swoich dzieci szkół innych niż publiczne. Obywatele i instytucje mają prawo zakładania szkół podstawowych, ponadpodstawowych i wyższych oraz zakładów wychowawczych.

Warunki zakładania i działalności szkół niepublicznych oraz udziału władz publicznych w ich finansowaniu, a także zasady nadzoru pedagogicznego nad szkołami i zakładami wychowawczymi, określa ustawa.

Ustawa z dnia 7 września 1991 o systemie oświaty

Art. 18.

1. Rodzice dziecka podlegającego obowiązkowi szkolnemu są obowiązani do:

- 1) dopełnienia czynności związanych ze zgłoszeniem dziecka do szkoły;
- 2) zapewnienia regularnego uczęszczania dziecka na zajęcia szkolne;
- 3) zapewnienia dziecku warunków umożliwiających przygotowywanie się do zajęć;
- 4) informowania, w terminie do dnia 30 września każdego roku, dyrektora szkoły podstawowej lub gimnazjum, w obwodzie których dziecko mieszka, o realizacji obowiązku szkolnego spełnianego w sposób określony w art. 16 ust. 5b.

2. Rodzice dziecka podlegającego obowiązkowi nauki, na żądanie wójta gminy (burmistrza, prezydenta miasta), na terenie której dziecko mieszka, są obowiązani informować go o formie spełniania obowiązku nauki przez dziecko i zmianach w tym zakresie.

3. Rodzice dziecka realizującego obowiązek szkolny lub obowiązek nauki poza szkołą na podstawie zezwolenia, o którym mowa w art. 16 ust. 8, są obowiązani do zapewnienia dziecku warunków nauki określonych w tym zezwoleniu.

Art. 39

4. Dyrektor szkoły lub placówki w wykonywaniu swoich zadań współpracuje z radą szkoły lub placówki, radą pedagogiczną, rodzicami i samorządem uczniowskim.

[Więcej o prawach i obowiązkach rodziców](#)

5. Konstytucyjna bezpłatność edukacji, a szafki, mundurki i obowiązkowe wyjścia

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

Art. 70.

2. Nauka w szkołach publicznych jest bezpłatna. Ustawa może dopuścić świadczenie niektórych usług edukacyjnych przez publiczne szkoły wyższe za odpłatnością.

Q&A związane z bezpłatnością edukacji

Czy szkoła może pobierać opłaty za korzystanie z szafek? **Nie**

Czy szkoła może pobierać opłaty za sprzedaż mundurków? **Nie**

Czy szkoła może pobierać opłaty za napisanie próbnej matury? **Nie**

Czy szkoła może pobierać opłaty za wydruk materiałów dydaktycznych? **Nie**

Czy szkoła może organizować obowiązkowe i płatne wyjścia szkolne? **Nie**

Podstawą prawną ww. odpowiedzi jest wspomniany artykuł Konstytucji.

Case study pobierania opłat za próbne matury:

<https://wtk.pl/news/87772-pouczenie-za-plate-na-mature-probna-dla-dyrekcji-poznanskiego-liceum>

Sposób interweniowania w formie wniosku o dostęp do informacji publicznej w przypadku, gdy mamy podejrzenie o łamaniu prawa przez szkoły w tym zakresie:

Szanowny Panie Dyrektorze,

Na podstawie art. 61 Konstytucji RP wnoszę o udostępnienie informacji publicznej w zakresach wskazanych w pkt. 1

1. Czy prawdą jest, że NAZWA SZKOŁY pobiera opłaty za NAZWA USŁUGI? Jeśli tak wnoszę o podanie podstawy prawnej takiego działania w świetle art. 70 Konstytucji.
2. Jeśli odpowiedź na pytanie postawione w pkt. 1 jest twierdząca wnoszę o podanie wysokości wpływów, które otrzymała szkoła w związku z prowadzeniem tej działalności, a także przeznaczeniem zgromadzonych w ten sposób środków.

Wnoszę o odpowiedź na piśmie przekazaną na adres mailowy: ADRES MAILOWY

W przypadku pytań, wątpliwości, prośb o pomoc prawną, Fundacja Varia Posnania świadczy darmową pomoc interwencyjną i poradniczą dot. łamania praw uczniowskich w całej Polsce. Świadczona pomoc jest anonimowa i świadczona w języku polskim i ukraińskim. Uzyskać można ją pisząc na adres

twojeprawa@variaposnania.pl (język polski) lub tvoiprava@variaposnania.pl (język ukraiński)